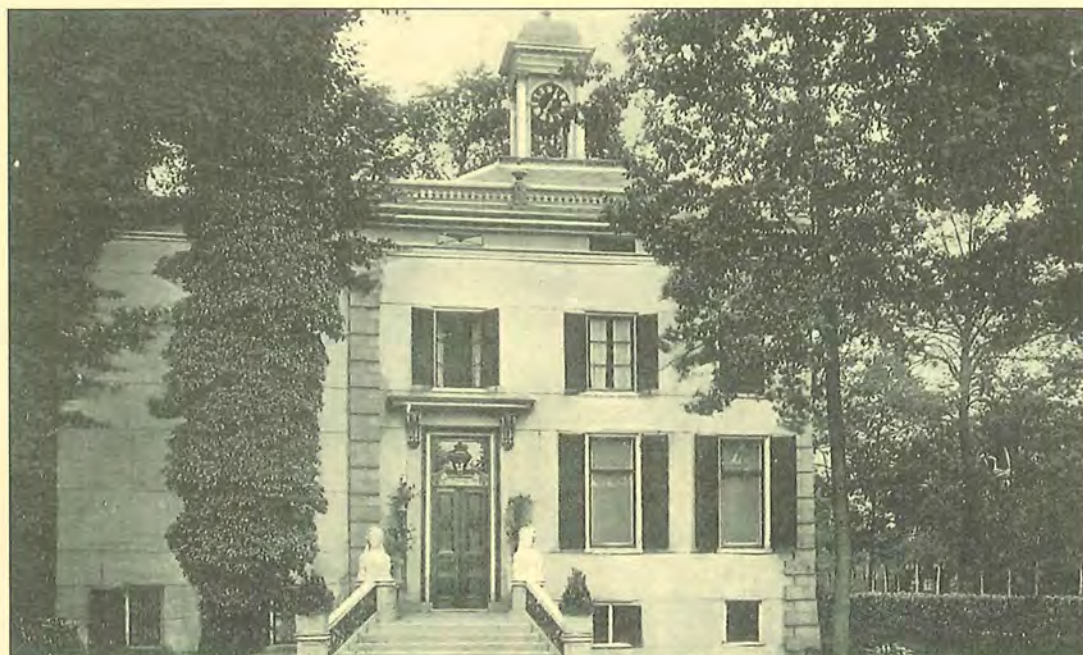

Historische Kring Maarssen

29e Jaargang no. 2, mei 2002

CAFE-RESTAURANT

"GEESBERGE"
aan de Vecht
MAARSSSEN

voor al
uw bruiloften en partijen

Michel en Cokky Heinsius
Zandpad 23 - Maarssen
Telefoon: 0346-561435

RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUDELIJK
+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP
+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron
Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

Koetsveld Assurantiën

- * PENSIOENEN
- * HYPOTHEKEN
- * BELEGGEN
- * FINANCIERINGEN
- * LEASEN

Raadhuisstraat 15
3603 AV Maarssen

Telefoon: 0346-561 680/567 757
Telefax: 0346-560 869
Onderdeel van Nico Koetsveld Beheer BV

ReoLine

LINGERIE BEENMODE BADMODE
LANGEGRACHT 55 TEL. (0346) 575343 3601 AK MAARSSSEN

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 301763120000.

Bestuur: B. Visschedijk, voorzitter, Mevr. M. Tijhuis, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346-575222, Mevr. A. Wolters-Dekkers, penningmeester, giro 2907376, J.H.W. van Bommel, R. Betten, H. Blaauw, Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema, Mevr. H. Pouderoyen, W. Klever en A. de Zwart.

Lid van verdienste: Mevr. J.G. Zwijns-Brink (20-02-84) en drs. W. Smits (10-02-94).

Erelid: N. van Tricht (10-02-94), Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman (09-02-95), Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000), J.H. Sagel (22-02-2001), B. de Ruiter (21-02-2002).

Redactie: B. de Ruiter, Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema, Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman.

Redactie-adres: Mozartlaan 5, 3603 BD Maarssen, tel.: 0346-565471.

Lidmaatschap: De leden bepalen zelf op de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering de contributie voor het lopende jaar. Deze bedraagt thans € 11,00 voor leden, € 8,50 voor het tweede en elk volgende lid op hetzelfde adres. Een tweede lidmaatschap, maar dan zonder periodiek is ook mogelijk en kost slechts € 5,-. Leden in het buitenland betalen € 14,50 i.v.m. de verzendkosten.

Voor meer informatie en eventueel aanmelden als lid van de Kring kunt u schrijven naar de Historische Kring Maarssen, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, of contact opnemen met de ledenadministratie, Mevr. A. Wolters-Dekkers, Mozartlaan 12, 3603 BH Maarssen, tel.: 0346-579940.

Werkgroep archeologie: H. Blaauw, Bloemstede 193, 3608 TB Maarssen, tel.: 0346-562425.

Werkgroep archief/bibliotheek: H. Pouderoyen, Fazantenkamp 576, 3607 DG Maarssen, tel.: 0346-569133.

Verkoop losse nummers: R. Betten, Troelstrastraat 26, 3601 WE Maarssen, tel.: 06-50555465.
ISSN: 1384-0967

29e Jaargang no. 2, mei 2002

Verschijnt 4 x per jaar

Kringnieuws

De Algemene Ledenvergadering op donderdag 21 februari werd door 76 leden bijgewoond.

We namen afscheid, na 18 jaar, van de heer Bert de Ruiter. De contributiebedragen werden gehandhaafd en omgezet in euro's. De penningmeester werd geprezen voor haar accurate wijze van boekhouden. We haalden ons 900ste lid binnen, de heer A.S. Meijers en gaven hem een gratis lidmaatschap voor het eerste jaar. Na de pauze genoten we, met inmiddels aanzienlijk meer belangstellenden, van de lezing van onze oud-voorzitter Hans Sagel, over Maarssen toen en nu, aan de hand van dia's.

Bert de Ruiter benoemd tot erelid van de Historische Kring Maarssen

Hierboven werd al vermeld dat we afscheid hebben genomen van Bert de Ruiter, die wij na zoveel jaren terecht benoemden tot erelid. Naast zijn bestuursfunctie deed hij nog duizend en één dingen. Hij zorgde er o.a. altijd voor dat bij lezingen de dia-apparatuur en de microfoon functioneerden en de verkoopartikelen aanwezig waren. Ook kon je bij hem terecht voor een ontbrekend periodiek. Nadat Bert 18 jaar lang deel uit heeft gemaakt van het bestuur van de Historische Kring wil hij nu eens wat meer tijd aan andere hobbies gaan besteden. Toch blijft hij nog nauw bij het werk van de Kring betrokken, doordat hij in de redactie van het periodiek zal blijven als corrector. Ook zijn vrouw heeft zich bereid verklaard haar positie bij de entree van de zaal, bij lezingen e.d., te blijven innemen. Al vele jaren zorgt zij voor het innen van de entreegelden van niet-leden en verkoopt met grote toewijding onze artikelen. We zijn ze dus beiden niet echt kwijt. Bert heeft ons Ron Betten aanbevolen als zijn opvolger en wij hebben hem graag in ons bestuur opgenomen. T.z.t. kunt u via het periodiek met hem kennismaken als u hem nog niet persoonlijk heeft getroffen tijdens een van onze activiteiten.

Jaarlijkse excursie, 25 mei a.s.

Wegens bijzonder grote belangstelling voor onze jubileumexcursie naar Delft (de Kring bestaat 11 september 2002 dertig jaar) zetten we dit keer twee bussen in, zodat er 100 mensen meekunnen. Toen dit blad ter perse gingen waren er nog enkele plaatsen beschikbaar. U kunt hierover contact opnemen met de penningmeester.

Schenkingen

Ook deze keer zijn wij blij weer een heleboel mensen te kunnen bedanken.

De heer W. van der Horst schonk twee boeken met 1000 briefkopieën van 1906-1910 van het Nederlands Bureau voor Waterleidingen, waaronder een aantal brieven aan de gemeente Maarssen over de aanleg van waterleiding. Van de familie Van Dijk kregen wij paperassen m.b.t. het melkboerenbestaan. Van de heer J. Veenstra ontvingen wij foto's van de ACF, van de heer A. Blokhuis o.a. een inventaris van de Archieven van Utrecht van november 1986. En mevrouw M. Laboyrie uit Kortenhoeft bood ons een tijdelijk bruikleen aan van fotoboeken, waarin Doornburgh van voor 1957 wordt belicht. Op de valreep kregen we ook nog Notulen der Vereeniging Badinrichting Maarssen en Maarsseveen 1897-1940 van de heer G. van Ede voor onbepaalde tijd in bruikleen. T.z.t. zult u in het periodiek naar aanleiding van verschillende van deze goede gaven artikelen aantreffen. Wij willen iedereen hartelijk danken en ook anderen aansporen niets weg te gooien, misschien is het voor ons en het nageslacht nog van waarde.

Museum Maarssen

Het Muma is in 2002 gestart met een herindeling van haar collectie teneinde een duidelijker indeling te krijgen van de lange Maarsseense historie. Op de begane grond is een vaste opstelling verdeeld in vier tijdvakken van de geschiedenis van ons dorp. Op de eerste verdieping zijn een aantal kleine, op zichzelf staande tentoonstellingen opgesteld. Om ons kleine museum in stand te houden willen wij u allemaal aanraden er af en toe eens een bezoekje te brengen en u te laten verrassen door de professionele uitstraling die zo'n klein museum kan hebben. U komt vast nog dingen tegen uit de geschiedenis van Maarssen, die u niet kent. In de VAR staat regelmatig vermeld wat er zoal te zien is.

Het Utrechts Archief

Op 27 maart is het zesde deel in de reeks 'Trajecten door Utrecht' verschenen, de onderzoeksgids 'Gepokt en gemazeld', waarin de auteurs Piet 't Hart, Gerard Pouw en Ronald Rommes geïnteresseerden op weg helpen bij de doen van historisch onderzoek naar ziekte en gezondheid in de provincie Utrecht. Deze gids is verkrijgbaar bij het Archief en verschillende boekwinkels in de stad. De prijs is 4.50 euro. U kunt de gids ook bestellen via de website, www.hetutrechtsarchief.nl

Website HKM

U kunt ons vinden onder www.historischekringmaarssen.nl.

Ria Tijhuis, secretaris

Van de penningmeester

Als u dit periodiek in de bus krijgt heeft u inmiddels ook onze acceptgirokaart voor de contributie van 2002 ontvangen. Dat wij zo laat zijn met het verzenden van deze acceptgiro's komt door wat tegenslag met het administratiesysteem door de overgang van de gulden naar de euro. Wij willen u, misschien ten overvloede, verzoeken uw contributie zo snel mogelijk te voldoen. Als er later herinneringen moeten worden verstuurd, brengt dit voor ons hoge administratiekosten met zich. Om de contributie laag te kunnen houden zijn wij in de toekomst genoodzaakt deze kosten door te berekenen.

Aukje Wolters, penningmeester/ledenadministratie

Kring Kroniek

28-03-02 Lezing Architectuur in Maarssen in de loop der eeuwen.

In de gezellige zaal van de Merenhoef genoten zo'n tachtig aanwezigen van de lezing van Jaap Kottman. De titel 'Architectuur in Maarssen in de loop der eeuwen' was volgens de spreker enigszins ambitieus, daar zijn achtergrond archeologie, deskundige op het gebied van glas en aardewerk, een iets andere is. Geboren aan de Kaatsbaan kreeg hij al jong interesse voor wat er in het dorp te beleven was op het gebied van bouwkunst. Daarover ging dan ook zijn lezing met vele fraaie dia's van gebouwen en details. Hoe die de tand des tijds hebben doorstaan verschilt sterk, evenals de wijze waarop onderhoud en herstel zijn uitgevoerd. Na deze interessante avond zullen de bezoekers ongetwijfeld weer met extra aandacht kijken naar de bouwkunst in Maarssen.

06-04-02 Boekenbeurs in het kader van het 30-jarig bestaan

Wat was het koud 's morgens om 11.00 uur. Een harde, koude oostenwind en nog geen zon op de plaats waar de kramen voor de orangerie buiten stonden. De belangstelling was echter meteen al groot en de zon kwam geleidelijk achter het administratiegebouw vandaan. Er werd door alle standhouders goed verkocht en ook de HKM deed goede zaken. Nadat er nog enige aankopen voor onze eigen bibliotheek waren gedaan en de onkosten eraf waren getrokken hadden we een batig saldo van ongeveer honderd euro, waarvan bijvoorbeeld weer nieuwe boeken kunnen worden aangeschaft.

Van de redactie

- 1 Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.
- 2 De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur.
- 3 U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 15 juli 2002.

Alvast een voorproefje van de prachtige foto's van de Doornburgh, die wij in bruikleen kregen.

Afb. 1. Hier ziet u de heer Van Veldhuizen op vijfenzeventigjarige leeftijd met zijn transportfiets, waarmee hij tot december 1982 zijn klanten bezocht. Voor de gelegenheid uitgezwaaid door zijn vrouw.

Afb.2. 1964.

Afb.3. 1968.

De Langegracht te Maarssen

deel 10

In dit deel wordt het pand nummer 25 beschreven en maken we een sprong van nummer 21-22 naar nummer 25. Op de beide foto's kunt u nog net zien dat de nummers 26,27 en 28 volledig zijn afgebroken. Deze panden komen in deel 11 aan de beurt.

De nummers 23 en 24 betreffen het pand van het voormalig koopmanshuis, waar de heer Jan van Veldhuizen van 5 juni 1944 tot zijn dood op 8 februari 1991 woonde en waar hij zijn groothandel in borstelwerk, touw etc. dreef. Nog steeds woont zijn weduwe mevrouw Cornelia Veldhui-

zen-Koning op dit adres. De reden dat ik over dit pand niet verder zal uitwiden is dat de heer Veldhuizen zelf in ons periodiek nr.4, jrg.2, 1975, blz.64, uitvoerig de geschiedenis van zijn woonhuis heeft behandeld. Toch wil ik als hommage aan deze bekende en markante Maarssenaar, die achtenveertig jaar op deze plaats zijn vak uitoefende, een foto bij dit artikel plaatsen.

Nummer 25 is vermoedelijk een 17e eeuwse grachtenpandje dat door een hekje van de weg wordt gescheiden. Het pand heeft een afgeknot zadeldak met een brede gedecoreerde lijst bekroond. De toegangsdeur met bovenlicht en zijraam wordt weer afgedekt door een gedecoreerde luifel. De T-vensters zijn eind 19e eeuw. Als we verder kijken komen er een paar eigenaardigheden aan het licht. Op de foto van 1964 is het pand zichtbaar zonder 'verfraaiingen' alleen voorzien van een zonnescerm. In 1968 zien we dat de toenmalige bewoner de heer Anton Wingelaar zijn pand wat meer heeft aangekleed. Er is een schildje met het jaartal 1603 tussen de bovenvensters geplaatst met eronder een engelenkopje en boven de smalle luifel een naambord met de tekst 'Op het kantje af', tevens heeft hij de deur kitscherig opgeschilderd. Toch heeft zelfs het bureau Monumentenzorg Utrecht deze versierselen voor origineel waargenomen bij een inventarisatie. Verdere restauratiegegevens zijn in het archief van de gemeente Maarssen niet te achterhalen.

Wie waren de bewoners?

De oudste gegevens zijn van 1848, toen de schoenmaker Willem Oukes Hageman dit pand bewoonde. Het huisnummer was toen 'aan de Vecht 179'. Daarna woonde Antonia Blom, zonder beroep, er, opgevolgd in 1857 door Judith

Cohen, weduwe van Samuel Moses Polak. Na een commies en een voorzanger werd het pand betrokken door een middenstander, de weduwe Anthonia Ringler-van Baaren, die te boek stond als winkelierster. Na twee jaar hield dit kleine winkeltje op te bestaan en komt op 1 november 1899 een bekende Maarssense naam naar voren, de wegwerker Willem Boot jr. betrok het pand. Na zes jaar werd hij opgevolgd door Jan de Jager, een sigarenmaker. Op 18 augustus 1909 nam de derde Joodse bewoner er zijn intrek, de koopman Bernardus Kuyt. Na zijn overlijden in maart 1917 treffen we op nummer 25 de drie gezusters Kuyt aan. Alledrie bleven ze ongehuwd. Elisabeth deed het huishouden en Cato en Saartje waren borduursters. Vakbekwame dames die vlijtig Avondmaalslakens herstelden voor de Hervormde kerk. Tevens hadden zij een handeltje in koffie en thee. In 1938 verhuisden Cato en Saartje naar Utrecht. Liesbeth was toen al naar Rhenen verhuisd. Alledrie zijn ze in de oorlog afgevoerd naar Duitsland en niet meer teruggekomen.

In 1938 stond het pandje zeven maanden leeg en op 6 december trok Douwe Plantinga er in. Na zes maanden werd hij opgevolgd door Cornelis Buys uit de Achterstraat. Drie families later kwamen de Wingelaars die bleven van 1955 tot 1985. Mevrouw Wingelaar woonde er na de dood van haar man nog tot 1991, toen verhuisde zij naar Zeist. In 1994, na twee jaar leegstand werd het pand weer bewoond.

Zo hebben in de loop der jaren vele families, met verschillende beroepen in dit kleine pand gewoond en gewerkt.

C.W.P. Bloemendaal

Foto's: bezit van de auteur.

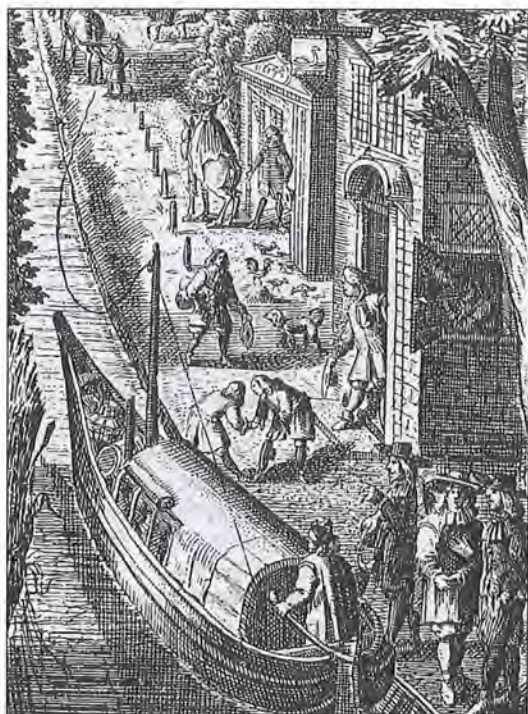
Patriotten in Maarssen¹

Samenwerking aristocraten en democraten.

Door een tijdschriftartikel werd mijn nieuwsgierigheid gewekt naar de achtergrond en de activiteit van de patriottenbeweging rond 1780 in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. De schrijver vermeldt ondermeer de aanwezigheid van de patriotse generaals Daendels en Kraijenhoff in Maarssen. Wat deden die heren hier? Waren er ook patriotten actief in Maarssen? Wat heeft hun beweging in groter verband voor betekenis gehad? Uitdaging genoeg om op zoek te gaan.

Spoedig bleek dat er in ons periodiek nooit aandacht was besteed aan een belangwekkend artikel uit 1987². Het is geschreven door historicus Joop van Uppelschoten, die toen in Maarssenbroek woonde. In zijn onderzoek hield hij zich ondermeer bezig met de vraag of de revolutionaire beweging van de patriotten ook op het platteland en in het bijzonder in Maarssen en Nieuw Maarsseveen actief is geweest. Interessante gegevens kwamen boven water. Mijn nieuwsgierigheid werd nog meer geprikkeld. Dus ging ik aan de slag. In vier afleveringen van het periodiek worden de bevindingen gepubliceerd.

Rond 1750 groeide het besef dat de Republiek haar vroegere luister verloren had. In de vele genootschappen³ die rond die tijd ontstonden, gaf dit crisisgevoel regelmatig aanleiding tot discussies. Het belangrijkste probleem was hoe de oude glorie hersteld zou kunnen worden. De mogelijke oplossingen die dan naar voren kwamen waren vaak niet te realiseren omdat de omstandigheden in de 18e eeuw ongunstiger waren dan daarvoor. In de Gouden Eeuw kregen handel en nijverheid een voorsprong op de rest van de wereld ondermeer door gebruik te maken van vakkundige, hardwerkende, laagbetaalde arbeidskrachten. Een fijnmazig netwerk van waterwegen in het kleine land zorgde voor efficiënte verbindingen. Er kon goedkoop geproduceerd worden. De gunstige ligging ten opzichte van de Oostzee en de grote Westeuropese landen, de rijke ervaring op het gebied van handel en scheepvaart en het bezit van nederzettingen in Afrika, Azië en Amerika⁴ werkten in het voordeel van de Republiek. Het gevolg was een goede concurrentiepositie voor de buitenlandse handel. De Republiek werd één van de machtigste landen. Amsterdam groeide uit tot een belangrijk financieel centrum. Toen in de loop van de 18e eeuw de grote landen in Europa de organisatie van hun handel en de kwaliteit van hun nijverheid verbeterden, ging de bijzondere handelspositie van de Nederlanden verloren.

Afb. 1. Trekschuit ±1670. De afbeelding komt uit: A.J. van der Meulen-M. ten Bouwhuys 'Platenatlas voor de vaderlandsche geschiedenis' (Groningen/Den Haag 1917).

Afb.2. Prins Willem V van Oranje Nassau, 1748-1806. Foto: Iconografisch Bureau, 's Gravenhage.

Door de gesprekken, de spectatoriale geschriften⁵ en de invloed van grote denkers als Locke, Voltaire, Rousseau e.a. brak geleidelijk aan een ander inzicht door over het functioneren van mens en maatschappij. Velen gingen in de tweede helft van de 18e eeuw uit van de gedachte dat de mens alleen door de ratio (verstand) geleid de waarheid zou ontdekken. En aangezien de rationalisten de mens tot grotere, geestelijke ontwikkeling wilden brengen, wilden 'verlichten', wordt de 18e eeuw ook wel de eeuw van de Verlichting genoemd. Het vrije onderzoek tastte het gevoel aan van onderdanigheid en het geloven op gezag. Nieuwe denkbeelden over godsdienst en onderwijs, ook veranderde staatkundige ideeën maakten opgang in brede kring van burgers. Door deze ontwikkeling veranderde in de loop van de tijd de inhoud van de bijeenkomsten van vele genootschappen. Voortaan werd er ook gesproken over de scheiding tussen kerk en staat, de inrichting van modern onderwijs, dat voor iedereen bedoeld was, de gelijkberechtiging van godsdienstige richtingen, meer invloed van burgers op het overheidsbestuur. Zo doende werd er gepoogd tot een ander staatsbestel te komen. Maar de nieuwe ideeën kregen vooralsnog geen

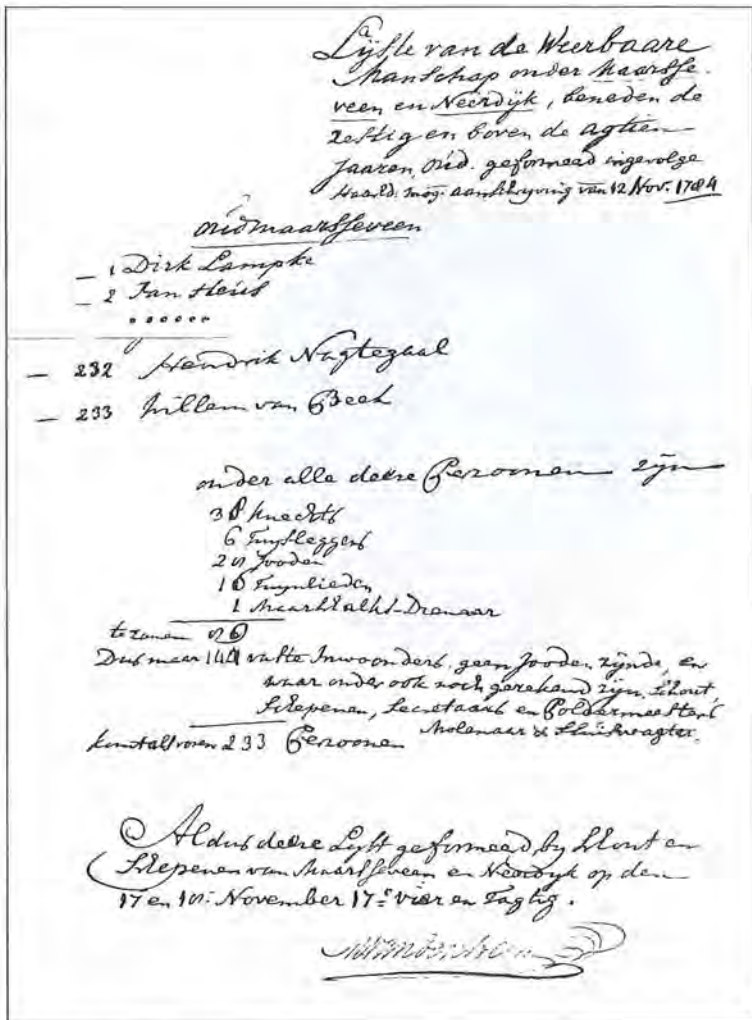
kans. De macht van de politieke en sociale realiteit, bepaald door de stadhouder en de hem steunende oranjegezinde regenten, stond geen verandering toe. Al na 1750 toen het met de handel en de nijverheid verder bergafwaarts ging en de gevolgen daarvan voelbaar werden, groeide de ontevredenheid. De Republiek stond er niet goed voor. James Boswell⁶ schreef in 1764: *'De meeste grote steden zijn sterk vervallen en terwijl je dacht dat elke sterveling werk had kom je massa's werkeloze arme drommels tegen die creperen van de honger. Utrecht ziet er bijzonder verkommerd uit. Er zijn hele stegen met sloebers die zich in leven houden met aardappelen, jenever en spul dat ze koffie en thee noemen, en het ergste is dat ze volgens mij zo aan dat leven gewend zijn dat ze geen werk zouden accepteren, als het hun aangeboden werd'*. Boswell vervolgt: *'Luxe is wijd verbreid, zowel in Den Haag als onder de rijke Amsterdamse kooplui '.....'.* De huidige Prins van Oranje wordt over twee jaar meerderjarig. Welke veranderingen hij kan doorvoeren is niet te zeggen, maar hij heeft het stellig in zijn macht van veel tot stand te brengen'.

Naar de komst van de Prins, die in 1766 volwassen zou worden, werd kennelijk uitgezien. Maar door zijn zwakke optreden verspeelde hij al gauw veel krediet. Prins Willem V was niet een grote persoonlijkheid. Bovendien was zijn visie op het functioneren van de maatschappij en de daarbij passende politiek nogal behoudend. Hij was dus weinig geschikt om leiding te geven aan een land waar de levensomstandigheden en de machtsverhoudingen dringend aan verandering toe waren. Daar kwam nog bij dat de toch al moeizame verhouding met Engeland eind jaren zeventig zwaar onder druk kwam te staan. De Engelsen probeerden in die tijd de opstand in Amerika te onderdrukken. Amsterdamse kooplieden verdienden echter veel geld met geheime wapenleveranties aan de opstandelingen. Dit en de gerichtheid van de vernieuwingsgroepen in de Republiek op Frankrijk en de Amerikaanse democratie in wording wekten de woede van de Engelsen. Prins Willem V was van huis uit een voorstander van goede contacten met Engeland. Hij probeerde tevergeefs het tij te keren door zoveel mogelijk een neutrale houding aan te nemen. De steun voor de stadhouder werd steeds kleiner. Hoe anders was de oranjegezindheid bij zijn aantreden en kort daarna bij zijn huwelijk. In oktober 1767 schreef de predikant van de Engelse kerk in Utrecht aan zijn vriend James Boswell

het volgende: 'We praten hier momenteel over niets anders dan de grote parade die we aanstaande vrijdag gaan houden ter gelegenheid van de terugkomst van de Prins met zijn koninklijke gemalin'..... 'Over de prinses wordt uiterst gunstig gesproken en de Prins is naar verluidt tot over zijn oren verzot op haar, . . .'.¹⁷ Hij trouwde met Frederika Sophia Wilhelmina van Pruisen.

Patriotten

Toen de Engelsen in 1780 ontdekten dat de Hollanders met de Amerikanen een handelsverdrag wilden sluiten, verklaarden zij de oorlog aan de Republiek. Zo werd de vierde Engelse oorlog een feit. Deze duurde tot 1784. Voor handel en scheepvaart had dit treffen desastreus gevolgen. De grote verliezen, de toeneemende armoede en de zwakke leiding van de stadhouder in de oorlog zorgden voor veel onrust. Het slechte verloop van de oorlog samen met de eerder genoemde ideeën die leefden in de genootschappen maakten dat de roep om maatschappelijke veranderingen steeds luider werd nog aangewakkerd door een groep waarvan de leden zich patriotten noemden (patria=vaderland). In de beginjaren van 1782 tot 1785 was dit gezelschap een monsterverbond van anti-oranjegezinde regenten en democratisch ingestelde burgers⁸. Later traden de meeste regenten terug. Maar aanvankelijk bracht de afkeer van beide groepen voor de grote macht van de stadhouder veel regenten en burgers samen. De patriotten werden door hun orangistische tegenstanders 'Keezen' genoemd, naar de naam

Afb.3. Begin en einde van de lijst met namen van 233 'weerbaare' mannen in Maarsseveen en Neerdijk, opgemaakt in november 1784 door schout en schepenen in opdracht van de Staten van Utrecht. De lijst werd ondertekend door schout Marten van den Helm. Met Maarsseveen werd bedoeld Oud- en Nieuw Maarsseveen; Neerdijk was in de omgeving van de Oudedijk (zie hiervoor ook periodiek HKM nr.2, jg. 17, blz.23).

van één van hun voormannen de Dordtse pensionaris Cornelis (Cees) de Gijselaar. Het werd een ere-naam. En een afbeelding van een keeshond, bekend om zijn moed en trouw, werd een ere-draagteken.

Patriotse tijdschriften en als antwoord daarop orangistische bladen leverden een verwoede strijd om de publieke gunst. De meeste invloed

Afb.4. Baronesse Agneta Geertruida van Lockhorst, douarière De Witt, 1735-1788. Afbeelding in bezit Slot Zuilen. Foto B.J. Visschedijk.

had echter een fel pamflet '**Aan het volk van Nederland**'. De auteur was de Overijsselse regent Joan Derk van de Capellen tot den Poll (1741-1784). Het werd in september 1781 in het geheim verspreid. Een citaat: '*O, landgenoten, nog eens wapent u allen tezamen en draagt zorg voor de zaken van het hele land dat is voor uw eigen zaken. Het land behoort aan u allen met elkaar en niet een Prins met zijn groten alleen, die u, die ons allen, die Neerlands hele volk, de afstammelingen der vrije Batavieren beschouwen en behandelen als hun erfelijk eigendom*'.

De opkomst van de patriottenbeweging is voor een belangrijk deel verbonden met het verlies van prestige van Willem V in de oorlog tegen Engeland. Ondanks dat behield de Prins nog aanhang op het platteland en onder het volk van enkele grote steden. In het patriotse Rotterdam waren de oranjegezinden in de arme buurten talrijk. Kaat Mossel⁹ was één van hen; ze was herhaaldelijk betrokken bij demonstraties en rellen gericht tegen de patriotten. Ze werd in augustus

1784 gearresteerd en kwam pas vrij in 1787.

Bij een groot deel van de bevolking leefden andere ideeën dan bij Kaat en haar geestverwanten. In tal van plaatsen werden patriotse vrijkorpseren opgericht. De meeste bestonden al meer dan een jaar toen ze vrij onverwacht steun in de rug kregen. Kort na afloop van de Vierde Engelse oorlog in 1784 ontstond er in de herfst van dat jaar een conflict tussen de Oostenrijkse keizer en de Republiek. De Zuidelijke Nederlanden (België) behoorden tot het bezit van de keizer. Hij eiste van de Republiek ondermeer dat de Schelde geopend werd. De rivier, die gedeeltelijk door Zeeland stroomt, was gesloten voor de scheepvaart om de buitenlandse handel van de Republiek te bevoordelen. Door bemiddeling van Frankrijk werd het conflict opgelost. Maar voor het zover was, leek een oorlog onontkombaar. Het Staatse leger was lang niet sterk genoeg om de Oostenrijkers te weerstaan. Overal in het land werd van hogerhand aan de gerechten opgedragen lijsten met namen van weerbare mannen samen te stellen. De provinciale overheden, die in het algemeen prinsgezind waren, hadden de burgerkorpseren steeds heimelijk tegengewerkt. Nu het vaderland in gevaar was moesten ze noodgedwongen zelf een oproep doen tot mobilisering van burgers op het platteland. Dat klonk de patriotten als muziek in de oren. Zoals verderop zal blijken kwam er ook steun voor de burgerkorpseren van de Rooms-Katholieke kerk.

De lijst met de namen van de 233 weerbare mannen in Maarsseveen is bewaard gebleven. De samensteller was schout Marten van den Helm (zie afb.3).

Patriotten in Maarssen.

De vernieuwingsbeweging had in het algemeen haar aanhangers in verschillende lagen van de bevolking. In Maarssen behoorden kleine zelfstandigen, ambachtslieden en leden van de vroedschap tot de patriotten. Wie van de hiervoor genoemde weerbare mannen tot de patriottenbeweging behoorden is maar gedeeltelijk bekend. In het volgende artikel, dat in het periodiek van augustus uitkomt, zullen hun namen worden genoemd. Mogelijk was ook de toenmalige bewoner van het huis waar nu slagerij Dorresteyn is gevestigd lid van de beweging. Het was de in 1783 vijfendertigjarige Johannes Albertus Dusseldorp, koperslager te Nieuw Maarsseveen. Was er verschil in steunbetuiging tussen de godsdienstige richtingen? De Rooms Katholie-

ken waren in het algemeen patriots gezind. Zij zagen in die beweging een mogelijkheid tot gelijkberechtiging. Er was in die tijd geen vrijheid van godsdienst in de Republiek.

Maarssen had een relatief grote katholieke gemeenschap. Het kan bijna niet anders dan dat zij duidelijk vertegenwoordigd was in de plaatselijke patriottenbeweging. Zeker nadat hun pastoor Henricus Berentzen in december 1784 de katholieken in de hele provincie Utrecht opriep zich aan te sluiten bij de vrijkorpsen. De roomskatholieken werd verweten dat zij geen goede staatsburgers waren, omdat ze de paus als hoogste gezag erkenden. Door dienst te nemen in de vrijkorpsen, nu het land in gevaar was, kon de katholieken niet langer verweten worden dat ze geen goede vaderlanders waren. Het dienstnemen betekende twee vliegen in één klap, want door de patriotten te steunen, kwam ook de gelijkberechtiging dichterbij. De pastoor was ook aartspriester¹⁰ van Utrecht. Hij woonde in huize Berenstein naast de daar rond 1755 gebouwde kerk. Nu is daar de roomskatholieke begraafplaats.

De Gereformeerden steunden de beweging minder uitgesproken. Juiste gegevens daarover ontbreken mij echter. Volgens de historicus prof. Geyl waren de orthodoxe predikanten in het algemeen oranjegezind. Van 1758 tot 1804 werd de plaatselijke kerk geleid door ds. Adriaan de Hengst. Welke rol hij ten opzichte van de patriottenbeweging gespeeld heeft, is niet bekend. Er bestond een hechte band tussen deze kerk en de ambachtsvrouw barones Van Lockhorst die op Ter Meer woonde. Zij steunde de patriottenbeweging daadwerkelijk, zoals nog zal blijken. Welke invloed haar sympathie voor de patriotten op de kerk en haar predikant heeft gehad is vooralsnog onduidelijk.

De joden, zeker de Portugese, waren meestal oranjegezind. Maarssen had in die tijd een invloedrijke en uit talrijke personen bestaande joodse gemeenschap.

Nadat in 1789 joden zich in Utrecht mochten vestigen, liep hun aantal in Maarssen en Nieuw Maarsseveen snel terug. De brandemmerlijst¹¹ van het toenmalige Maarssen geeft daarvan een duidelijk beeld.

De Hoogduitse joden hadden hun synagoge aan de Diependaalsedijk. Hij werd in 1927 afgebroken. De synagoge van de veel rijkere Portugese joden stond tot de afbraak in 1839 op de hoek van de Breedstraat en de Raadhuisstraat.

De hiervoor beschreven uitzichtloze armoede in de grote steden kwam in de Vechtstreek op minder grote schaal voor. De werkgelegenheid was redelijk goed, door de turfwinning, stenen- en pannenfabricage, de brouwerijen, arbeid op de boerderijen, middenstandsberoepen en niet te vergeten door het werk in en bij de buitenhuizen. De revolutionaire beweging werd waarschijnlijk niet in de eerste plaats gestimuleerd door materiële overwegingen. De strijd van de patriotten lijkt vooral gericht tegen de machtsongelijkheid en in de dorpen tegen het gebrek aan vrijheid in het uitoefenen van bepaalde beroepen op het platteland. De steden hadden meer macht. De ondernemers daar waren bang voor concurrentie uit de dorpen. En daardoor mochten ondermeer de volgende beroepen en neringen niet uitgeoefend worden: linnenweven, het laten werken van grutmolens, koekbakkerij, wijnkoperij. Ook een redelijke verdeling van de belastingen was een belangrijk punt voor de plattelandspatriotten. Hoewel ik daar geen duidelijk bewijs voor heb gevonden, is het niet ondenkbaar dat bij de patriottenbeweging in Maarssen en Nieuw Maarsseveen op de achtergrond meespeelde dat een groot deel van de 18e eeuw de oranjegezinde, rijke Portugese joden veel invloed hadden. Dat kan bij de machthebbers in beide dorpen, de ambachtsvrouw van Maarssen en de ambachtsheer van Nieuw Maarsseveen enige wrevel gewekt hebben. Zij waren beiden bovendien anti-oranjegezind. Daar kwam nog bij dat de stemming in beide dorpen niet erg pro-joods leek, zoals Dick Dekker in zijn boek beschreef¹². Een voorbeeld van die houding toonde de leiding van de Gereformeerde dorpskerk toen zij probeerde de stichting van een Portugees-joodse synagoge te verhinderen.

De hiervoor genoemde plattelandsgrievens hebben met wat accentverschillen per regio of dorp zeker een rol gespeeld bij de motivatie van de patriotten in de landelijke streken van de provincie Utrecht. Maar het ging de beweging als geheel (en dus ook die in de dorpen) in de eerste plaats om de strijd tegen de macht van de stadhouder en zijn kring van bevoorrechte regenten. Toen na enkele jaren de invloed van de patriotten groeide, ontstonden er spanningen binnen de beweging. De democratische patriotten wilden behalve het opheffen van het stadhouder-schap een nadrukkelijk andere machtsverhouding in de bestuursorganen. Het ging daarbij om meer vrijheid en gelijkheid. Toen de aristocrati-

Afb.5. Jan Elias Huydecoper, 1735-1808.
Foto: Iconografisch Bureau, 's-Gravenhage.

sche patriotten dat doorkregen haakten velen af. De stadhouderlijke macht, waar ze zich eerst samen met de democraten tegen verzetten, leek bij nader inzien minder bezwaarlijk voor hun positie dan de wensen van de democratiseringsbeweging.

De ambachtsvrouw en de ambachtsheer bleven de beweging steunen. Waarom haakten zij niet af? Wilden ze met behulp van het 'legertje'

plaatselijk hun positie, in de verwachte woelige tijden, veilig stellen? Speelde een machts spel met de oranjegezinde Portugese joden daarin mee? Zoals hiervoor duidelijk werd, hadden de laatst genoemden plaatselijk en landelijk heel wat in de melk te brokkelen. Uit het dagboek van Jacob Bicker Raye blijkt bijvoorbeeld dat in 1772 Willem V en zijn vrouw Wilhelmina van Pruisen een bezoek brachten aan de Portugees joodse familie Pereira, die de schitterende buitenplaats Luxemburg aan de Zandweg bewoonde. Bicker Raye vertelt dat het prinselijk gezelschap bij de Kaatsbaanbrug uit de koets stapte om verder wandelend zijn weg te vervolgen langs de Langegracht en de Zandweg naar Luxemburg¹³.

De beschreven plaatselijke omstandigheden waren mogelijk van enige invloed bij het besluit van de baronesse Van Lockhorst en Mr. Huydecoper om de beweging trouw te blijven. Maar de belangrijkste reden was waarschijnlijk hun verregaande afkeer van de stadhouderlijke macht. Er bestond een gezelschap 'vaderlandse' regenten dat om de hiervoor genoemde reden de patriotten bleef steunen. De kans is groot dat de ambachtsvrouw en -heer tot deze groep behoorden. Zeker is dat de eerder genoemde Dordtse pensionaris Cornelis de Gijselaar er deel van uitmaakte. Arianne Baggerman¹⁴ wijst erop 'dat de groep aansluiting zocht bij de burgerij om vooral opportunistische redenen. Het gevaar van radicalisering van de beweging werd op de koop toegenomen omdat steun van de burgerij', (bij het afzetten van de stadhouder), op dat moment nu eenmaal onontbeerlijk was'.

Arie de Zwart

Met in de eerste plaats dank voor Marja Hatzmann voor redactionele ondersteuning. Mijn dank gaat ook uit naar Hans van Bommel en Jan Witte voor een deel van de informatie.

Noten:

1. Met Maarssen wordt ook Nieuw Maarsseveen bedoeld, tenzij uit de tekst anders blijkt.
2. In Jaarboek van Oud-Utrecht, 1987 : Joop van Uppelschoten, Burgerwapening in Maarssen en Maarsseveen. De opkomst en de ondergang van een politieke beweging,
3. De genootschappen beleefden in de achttiende eeuw een grote bloei. Naast gespecialiseerde genootschappen (bv. op het gebied van literatuur en wetenschap) waren er verenigingen waar men zich meer in het algemeen bezighield met maatschappelijke en levensbeschouwelijke aangelegenheden.
4. Verenigde Oostindische Compagnie (V.O.C.) en de West-Indische-Compagnie (W.I.C.)
5. Weekbladen met een moralistisch-lerende strekking. Grote bekendheid verwierf de **Hollandse Spectator**

door Justus van Effen van 1731-1735. Spectator betekent toeschouwer, opmerker.

6. Boswell en Holland. Vertaald, bewerkt en ingeleid door Jan Pieter van der Sterre, blz. 274.
7. Idem, blz. 356.
8. Zoals nog zal blijken was er ook in Maarssen en Maarsseveen zo'n samenwerking tussen aristocratische en democratische patriotten.
9. Ze heette in werkelijkheid Catharina Mulder. Ze dankte haar bijnaam aan haar beroep, mosselverkoopster.
10. De rooms-katholieke kerkhierarchy was verboden. Bisschoppen waren er dus niet. Pastoors waren de gezagdragers in de kerk. Per provincie kreeg een vooraanstaande pastoor de titel aarts priester. Zo was Henricus Berentzen van de parochie Maarssen aarts priester van de provincie Utrecht.
11. Uit de historie van de Maarssense Brandweer, blz. 136.
12. D. Dekker, Toestanden en gebeurtenissen uit de geschiedenis van Maarssen, blz.49 en volgende.
13. Jacob Bicker Raye (1732-1772): Notitie van het merkwaardigste meyn bekend,.
14. Arianne Baggerman: Een lot uit de loterij, blz. 423.

Hettie van Linge, een lastig wurm . . .

Aan een rustige laan in de Hofstad woont in een ruim appartement met uitzicht op groen en water mevrouw J.C. Pittet-Van Linge. Een rank persootje met heldere ogen, die uitdagend en ook wat guldig de wereld inblikken. Ze is een oude dame, die na een lang leven en vele omzwervingen weer naar haar geboorteland is teruggekeerd. Zwitserland, Brazilië, New York...ze heeft er gewoond, geleefd, ze heeft er vriendinnen met wie ze nog wel eens telefooneert. Dat is verweg. Dichtbij is er verzorging en zijn er lieve vrienden en familie die haar na staan en die maken dat het leven haar blijft boeien.

Een lang leven, het geboorteland is 1906. De geboorteplaats is Maarssen. In Huis Ter Meer is ze opgegroeid. Haar vader was Dr A. R. van Linge, medeoprichter en directeur van de Nederlandsche Kininefabriek (1904). Mevrouw Pittet blikt terug. Herinneringen aan een lang vervlogen tijd. Ze worden nu wat ingekleurd en geven het beeld van een opgroeiend meisje uit een vooraanstaand gezin. Hier volgt het verhaal van 'een lastig wurm'.

Ja kijk, van vroeger weet ik echt niks meer, dat is zo lang geleden. Trouwens...ik was geloof ik een lastig wurm, een echte spring-in-het-veld. Mijn broertje Thom, die in Indië is geboren, was zeven jaar ouder. Toen ik naar de lagere school ging, zat hij al op de HBS. Nee, aan hem had ik niet zoveel. Wel een goede band hoor, maar verder...Meisjes zijn toch heel anders dan jongens.

Ik heb altijd veel energie gehad. Rennen vliegen draven. Kind, doe toch rustig...zei mijn moeder. Nou ja, dat grote huis...Ja, daar ben ik geboren, op Huis ter Meer¹, mijn ouders woonden er nog maar net toen ik kwam, augustus 1906. Ja, dat grote huis was natuurlijk voor mij een ideale plek, die gangen en trappen...Vaak rende ik 's avonds op straat samen met een jongetje van de slager² het hardst, wie het eerst bij een lantaarnpaal was. Leuk. En verder...ja zwemmen natuurlijk. Eerst samen met mijn vader. Hij heeft me de eerste sla-

gen geleerd. Later ging ik vaak samen met Josien Scheuer van Hazenburg. Niet om het een of ander, maar ik was best goed in zwemmen. Met wedstrijden won ik prijzen. Een Japans lakdoosje.. .dat heb ik nog steeds. Van het zwembad herinner ik me nog een zekere tante Beb³, die daar noga-blokjes verkocht.

Ons huis- ja, ik heb gehoord dat Huis ter Meer wordt afgebroken - had aan de Vecht een aanlegsteiger. Vader had een wherry⁴ die Swananoa heette, die had hij uit Amerika meegenomen. En op een keer - door de regen was de steiger spekglad geworden - gleed ik pardoos het water in. Ik kon net zo'n beetje zwemmen, maar ik kon niet aan de kant komen. Op mijn gegil kwam Jaap aanlopen. Jaap..dat is Jaap Homan van der Heide, die was veel bij ons over huis. Hij was een jaar of zeven acht ouder dan ik. Jaap heeft me uit het water gehaald. Ik weet nog dat ik vreselijk stonk, zo smerig was het water, veel modder en

1927. Achter het stuur Hettie van Linge, naast haar len ten Cate⁷,

zo. Brandie, de hond was heel lief, die begon me meteen te likken. Brandie, eigenlijk heette hij Bran, was onze jachthond, een Duitse staander. Vader nam hem mee als hij met vrienden uit jagen ging in Drente. Kwamen ze terug met hazen en fazanten. Nee, ik mocht nooit mee. Trouwens het was wel vijf uur rijden met de auto voor je er was. Zo'n tijd stil zitten was niks voor mij.

Als kind had ik heel lang haar. Iedere morgen kamde mijn moeder het en maakte dan twee vlechten. Ondertussen maakte mijn vader het ontbijt klaar met altijd een beker condens-milk. Op mijn lange vlechten was ik best trots. Nee, verder voelde ik me niet echt bijzonder. Ik weet nog dat ik op een keer aldoor jeuk had en moest krabben op mijn hoofd. Kind, wat heb je toch...zei mijn moeder...laat eens kijken. Tenslotte naar de dokter, want ik bleef maar krabben. Tjeetje, bleek ik luizen te hebben! Ik zat net een paar maanden op school, in de eerste klas. Oh nee, we waren niet christelijk, het was de openbare lagere school. En daar had ik die beesten opgelopen. Dokter Venker wist er gelukkig raad op. Met een speciale kam uitkammen en dan uitwassen met petroleum. Twee keer, dat weet ik nog. Dat het door die luizen kwam, geloof ik niet, maar het was wel zo dat ik vanaf het volgende

jaar naar een school in Utrecht moest. Met de fiets naar het station. Dat de draaibrug openstond heb ik maar zelden meegemaakt. Anders moest je wel lang wachten

Vriendinnetjes van toen waren Loek Hartog en Josien Scheuer. Met Loek, ja misschien was Josien er ook wel bij, heb ik wel eens kersen gegeten in Vleuten. En bij Josien thuis heb ik dansen geleerd. Daar was een parketvloer. Konden we heerlijk walsen. Wie de jongens waren..? In ieder geval die van Hartog⁵, verder zou ik niet meer weten. Nee niet van de Muink Keizer. Die familie woonde op Bolenstein, bevriend met mijn ouders, ja. Andere vrienden..? De Familie Westermann van Cromwijk en de familie Smithuizen op de parkweg, vlakbij ons huis.

Op Cromwijk heb ik voor het eerst op een paard gezeten, een ponny. Later kreeg ik officieel paardrijles. Ook nog pianoles, want dat hoorde bij een goede opvoeding, vonden mijn ouders. Ik leerde een paar vrolijke wijsjes.

Ons huis werd geschoond door To en Nel Lith. Nel was er voor het koken. Lekker, alleen als er watergruwel op tafel kwam...dan kon ik mijn bord wel omdraaien Brr. Een keer deed ik dat ook, mijn bord omdraaien. Mijn vader moest lachen, weet ik. Dik Trom (mijn lievelingsboek)

deed van zulke dingen toch ook, is het niet. Voor de auto hadden we David van Rooijen als chauffeur. En oh ja, voor de tuin was er Manus Lodder. Een aardige man, vond ik. We hadden aan de andere kant van de Parkweg een overtuin met een tennisbaan en ook een moestuin. Aardbeien, een heel veld.

Ik weet nog een keer dat Manus Lodder kwajongens wegjoeg, die zich aan de aardbeien tegoed deden. Die lui waren zeker door een gat in het hek naar binnen gekropen. Dat leek me zo spannend hè.. wat die jongens deden. Droomde ik dat ik ook werd achterna gezeten en dat ze me niet te pakken kregen omdat ik zo hard kon rennen..!

In die overtuin was ook een kippenhok. Soms gingen we samen, ik bedoel mijn vader en ik, er naar toe. Mocht ik eieren rapen. En het was altijd zo dat mijn vader dan zijn hoed afnam en tegen de kippen zei... dank jullie wel voor de eieren.

Buren..nou aan de ene kant juffrouw van Voorst van Beest, die had een christelijk Montessorischooltje⁶ geloof ik. Nee, eerst woonde daar een familie Wolff, die man had een lichtfabriek, voor elektrisch licht bedoel ik. Daardoor kregen we bij ons thuis al in 1912 elektrische verlichting. Een mooi verhaal...eerst hadden we gaslampen, zoals bijna iedereen. Op een keer hebben ze me -

gelukkig - gevonden op mijn kamer, helemaal blauw. Er was een lek bij een lamp en toen is mijn vader overgegaan op elektrisch. Buren aan de andere kant ..een familie Spin, zonder kinderen geloof ik en verder een familie Le Jolle. Gek, op een dag was die meneer zomaar weg. Hij was notaris, gefraudeerd misschien..? Zo raar, dat-ie er opeens niet meer was. Ze hadden een dochter. De familie Smithuizen woonde ook aan die kant.

Soms gingen mijn vader en ik lopend naar het zwembad. Tegenover de kerk had je de winkel van Goetheer en in de Kaatsbaan kwamen we langs de drogisterij van Reinders en er tegenover de smederij van Schoonhoven. En kapper Housart, als we hem tegen kwamen nam hij altijd zijn hoed af voor mijn vader.

Met mijn moeder ging ik naar Amsterdam voor nieuwe kleren. Nee, ik zei geen u tegen ze. Gewoon je en jij. Ik denk, als ik zou moeten kiezen...met mijn vader kon ik het beter vinden. Moeder had vaak iets keurends. Ik was te wild en zo. Niet direct het type van een keurige, welopgevoed jongedame. Ben ik ook nooit geworden...!

Auke Hoekstra

Noten:

1. Niet te verwarren met het Huis ter Meer dat in 1903 is afgebroken.
2. Bedoeld is waarschijnlijk Henk de Kloet. Zijn vader had een slagerij op de hoek Raadhuisstraat - Parkweg.
3. In de notulen van de "Vereeniging Badinrichting" wordt omstreeks 1918 genoemd een tante Bets, zonder nadere toelichting, die daar als badvrouw werkzaam was.
4. Wherry: lichte roeiboot.
5. Arie en Bert Hartog, zoons van dokter A.M. Hartog. Loek Hartog is hun zuster.
6. Bedoeld wordt de West Hill-kinderkapel (1912) waar zeker voor die tijd, op vooruitstrevende wijze godsdienstondericht (zondagschool) werd gegeven.
7. Mevrouw Gezina (Ien) Bingham-Ten Cate (1900) thans woonachtig in de USA, zuster van mevrouw Hester Eyma-Ten Cate (1906-1988).

Kees Valkenstein – een veelzijdig kunstenaar

Tussen 1910 en 1917 heeft aan de Bolensteinseweg Kees Valkenstein gewoond. In het linkerdeel van het dubbelhuis Vijzelhove, waar op het front nog immer te lezen valt:....

Jan bedenkt 't, Piet volbrengt 't, Klaesgien laeckt 't, ach wat maeckt 't.

Een rijm van de hand van Kees Valkenstein, die waarschijnlijk daarmee de betrekkelijkheid van 's mensen handelen (en wellicht ook van hemzelf) heeft willen aangeven'.

In Maarssen is meer bewaard gebleven van Kees Valkenstein. En wel in 'Honk' de stadse villa op de hoek van de Kerkweg en de Emmaweg. Het hierna volgende geeft meer inzicht in de veelzijdigheid van een bijzondere man die in zijn lange leven ook in ons dorp zijn sporen heeft nagelaten.

Kees Valkenstein is in Utrecht geboren in 1862 en in 1952 op bijna negentigjarige leeftijd in Vleuten overleden. Opgegroeid in een orthodox katholiek gezin zet hij al spoedig zijn geloof overboord en laat in zijn levenswandel zien hoe hij, wars van gangbare opvattingen, er eigen ideeën op nahoudt. Natuurlijk leidt dat tot de nodige botsingen en ook, door zijn onorthodoxe stellingname, zijn er velen die zijn gedrag juist op prijs stellen. Kortom een controversiële figuur.

Zijn anders-zijn wordt misschien wel mede in de hand gewerkt door zijn letterlijk ook anders zijn. Kees gaat door het leven met een bochel. Een ernstige verkromming van de ruggegraat ter hoogte van de schouderbladen, waardoor hij beduidend klein van gestalte blijft. Om dan toch gehoord en gezien te worden... zonder twijfel ontwikkeld hij als compensatie een zekere geldingsdrang. Kees wordt onderwijzer en krijgt in 1882 in Vleuten een baan. In 1906 komt hij – zeer naar zijn zin – op wachtgeld te staan doordat de oprichting van een christelijke school het aantal leerlingen van zijn openbare school drastisch doet verminderen. Ja, zeer naar zijn zin, want Kees ontwikkelt zijn vaardigheden met de pen. Hij schrijft als correspondent voor het Algemeen Handelsblad licht satirische stukjes 'Uit den Vleutense polder'. Het jeugdweekblad 'Onze Kinderen' plaatst zijn door hem zelf geïllustreerde kinderverhalen. En hij schrijft kinderboeken, ook al door hemzelf met tekeningen verluchtigd. Zijn eerste 'Kabouters in het bosch' verschijnt in 1906. Ruim twintig titels vermeldt zijn bibliografie. De meeste boeken beleven meerdere drukken. Een tamelijk bekend schrijver dus.

Kees schrijft blijspelen en levert vele malen bijdragen voor de revue's van Henri ter Hall. Ontwerpt de affiches en omslagen voor programma-

Kees Valkenstein

boekjes en raakt behalve met Ter Hall ook bevriend met Buziau, die in de revue's – mede op teksten van Kees – triomfen viert². Wanneer Kees na omzwervingen in 1917 terugkeert naar Vleuten, laat Ter Hall daar een huis voor hem bouwen. De gevelsteen van Huize de Kikker ontwerpt Kees natuurlijk zelf. In Vleuten is zijn bijnaam voortaan Kees de Kikker.

Schrijven, tekenen, schilderen, boetseren en klei-bakken, Kees Valkenstein is een veelzijdig man. Een kunstenaar, die van zijn talenten zijn beroep maakt.

In de korte periode (1910-1917) dat Kees in Maarssen woont en werkt ontstaat er een contact met de huisarts Arie Hartog³. Ze kennen elkaar al als plaatsgenoten in het Vleutense, waar dan eigenlijk alleen sprake is van een arts-patiënt relatie. Kees heeft meer en ook goed contact met Arie zijn schoonouders, de familie Dijkstra, die in die tijd schuin tegenover hem in Vleuten woont. Daar komt Kees graag en speciaal met meneer Dijkstra kan hij goed overweg.

Arie Hartog laat 'Honk' verbouwen. Het is 1913. Naast meer slaapkamers komt er ook een zogenaamde leerkamer voor het opgroeiende gezin. Voor deze kamer vraagt de dokter de hulp van Kees Valkenstein. Ook Willem van Leusden geeft wat adviezen, maar zal veel later verklaren dat het toch vooral Kees zijn ideeën zijn die hier gestalte hebben gekregen.

De leerkamer meet ruim vier bij vier meter. Twee smalle ramen aan de Kerkweg, openslaande deuren naar het balkon boven de serre. De achterwand heeft twee smalle kasten en ertussen een inspringende bank met toog en bij de binnenhoek een deur naar de gang. De vierde muur heeft in de hoek bij het raam een schoorsteenpartij. Het is nog de tijd van de kachels.

Kees geeft het idee voor de grenenhouten lambrizing en de balkenzoldering met twee hoofdbalken - de beide ouders - die de zes kinderballen ondersteunen. Groen en rood zijn hier de bescheiden terugkerende kleuren. De panelen van de deuren hebben aan de onderzijde ovalen. De inspringende bank heeft aan de bovenzijde een ronde toog waarvoor Kees drie vrouwenkopjes boetseert. Het jonge meisje, de volwassen vrouw en het oude besje. In zacht lichtgele kleur geglaazuurd. Het meest in het oog springend, is de schoorsteenpartij. Hier besteedt Kees veel tijd en aandacht aan. Voor het vooruitspringende ondergedeelte, waar de kachel voor een deel in

Afb.2. De schouw in de leerkamer van Honk.

geplaatst kan worden, vervaardigt hij in de ronde boog, drie kopjes, de levensfasen van de man voorstellende. Boven de schoorsteenmantel plaatst hij een, door hem in delen gebakken, rechthoekig tableau.

Arie Hartog heeft een filosofische interesse en stelt voor Faust uit te beelden. De zoeker en vorser uit het gelijknamige toneelstuk van Goethe, die de ultieme wijsheid hoopt te ontdekken en tenslotte daarvoor zijn ziel aan de duivel verkoopt. Op het tableau zien we een oude man met een baard, voor hem staan zijn magische vloeistoffen in glas en retort. Het boekje met formules in de rechterhand met daar vlakbij de ster die verlichting zal brengen. Op de guirlande staat te lezen: *'Faust...dass ich erkenne was die Welt im Innersten zusammenhält, Goethe'*. De bruinige ster straalt een donker en toch warm gelig licht uit, waarmee de lichte guirlande met blauwige letters contrasteert. Het hoofdkapje van Faust is zwart en de mantel met bontkraag is donker. De retort links is lichtblauw van kleur.

Het is een imposant geheel, die schoorsteenpar-

Afb.3. Het schoorsteentableau.

tij. Een ernstig beeld dat tot enig nadenken stemt. Kees Valkenstein en zijn opdrachtgever Arie Hartog zijn er ingenomen mee. De leerkamer is een stijlvolle en ook indrukwekkende ruimte. Niet aangetast door de tand des tijds is het een blijvende herinnering aan een veelzijdig man. Jarenlang is de leerkamer voor de kinderen van Arie Hartog de ruimte waar gewerkt moet worden. Gezwogen op huiswerk. Wijsheid uit schoolboeken. Faust zal wel geglimlacht hebben.

Kees Valkenstein, in 1917 weer naar Vleuten verhuisd, blijft oma Dijkstra bezoeken. Als zijn kleine zwarte fietsje in Maarssen tegen de muur staat, weten de kinderen Hartog dat Kees er is. Een leuke man voor hen, hij brengt gezelligheid mee met altijd verhalen. Ze noemen hem allemaal bij zijn voornaam en lezen zijn boeken. 'Keesie Oranje' en 'Tom Tiddelium' zijn titels die de jongste dochter Arien zich nu nog weet te herinneren⁵. Kees is een verwoed pijproker, draagt altijd een kostuum en zijn vest wordt opgesierd door een

dikke horlogeketting. Als oude man op een kinderfiets...dat is een opmerkelijk gezicht. En dan die puntmuts, net een kabouter! Veel van zijn tekeningen zijn eigenlijk een beetje zelfportretten. Wat knoesterige mannetjes, die de hoofdrol vervullen in boekjes met een geel kaft. Nooit enge verhalen. De jonge Arien herinnert zich hoe moeder eruit voorleest, spannend en leuk.

Soms gaan de kinderen naar Vleuten op de fiets, Kees opzoeken. Een gezellig huis⁴ met luiken en een voordeur in tweeën. Dat wil zeggen, een boven- en onderdeur. Nooit op slot, hoewel er een trekbel is. Binnen is het een gezellige rommel met veel bloemen en planten en in de winter een snorrende kachel. Er staat onder meer een Dagobertstoeltje en op de vloer een rieten mat. De katten gaan in en uit via hun eigen luikje en buiten scharrelen kippen. Net als in zijn boekjes spelen in zijn leven de dieren een belangrijke rol. Kees Valkenstein trouwt als hij zesenzestig jaar is met Jo van Wageningen, een onderwijzeres.

De jongsten van Arie Hartog vinden haar niet alleen knap maar ook lief. Ze kunnen zien hoe Kees en Jo samen leuk optrekken. Oh ja, die twee zijn dol op elkaar...

Samen beleven ze gelukkige jaren. In januari 1952 overlijdt Jo. Voor zijn vrouw dichtte hij ooit op een voor haar ontworpen ex libris: *Dit boek leenen staat je vrij, maar het blijft toch een boek van mij. Zet 't niet bij je eigen dingen! Let op het schild van Wageningen. Geef als het kan een beetje vlog het boek na lezing weer terug!*⁷. Acht maanden na zijn vrouw en twee weken voor zijn

negentigste verjaardag geeft Kees Valkenstein zijn laatste adem terug.

Auke Hoekstra

Dit bericht is mede tot stand gekomen door de medewerking van de Historische Vereniging Vleuten-De Meern-Haarzuilens III, die een exemplaar van hun speciale uitgave 'Kees Valkenstein en de Vleutense polder' welwillend voor gebruik hebben afgestaan.

Noten:

1. Periodiek HKM, 3e jaargang maart 1976, een kort artikel van Dick Dekker.
2. Johannes Franciscus Buziau (1877-1958) Nederlands komisch kunstenaar. Later trad Toon Hermans in zijn voetsporen.
3. Periodiek HKM, 28e jaargang, november 2001, een bericht over dokter A.M. Hartog.
4. Het is onduidelijk welke woning hier bedoeld wordt.
5. Dank aan mevr. A. Dros-Hartog (1915) voor haar waardevolle herinneringen.
6. Zeker model stoel in middeleeuwse stijl met gebogen zitting.
7. Uit Tweehonderd Nederlandse Grafische Kunstenaars door Johan Schwencke.

Van de voorzitter

Over het lidmaatschap van de Historische Kring Maarssen

Zoals u allen weet, organiseert de Kring allerlei activiteiten waarbij leden gratis toegang hebben, bijvoorbeeld de ledenvergaderingen, of met korting aan kunnen deelnemen, bijvoorbeeld onze jaarlijkse excursie. Leden betalen voor het instandhouden van de vereniging en ze krijgen daarvoor wat terug. Daarbij geldt voor alle activiteiten dat ze tegen kostprijs, of nog minder, aan de leden worden aangeboden. Als u kijkt naar vergelijkbare verenigingen in onze omgeving, dan zult u zien dat de Historische Kring Maarssen zowel voor het lidmaatschap als voor de activiteiten een laag tarief hanteert. Dat kan ook doordat veel vrijwilligers een onbetaalde bijdrage leveren aan het werk van de Kring. De consequentie is dat niet-leden voor het deelnemen aan onze activiteiten meer moeten betalen dan leden.

Het lidmaatschap van de Kring kent uitsluitend individuele leden, geen gezinslidmaatschap of iets dergelijks. Het is dus niet mogelijk om als lid iemand anders als niet-lid voor het ledentarif mee te nemen, ook niet als die persoon de eigen partner is.

We willen uw aandacht vestigen op de mogelijkheid om lid te worden zonder daarbij het periodiek te ontvangen. Dan kan iemand voor het **gereduceerde tarief van € 5,- per jaar** op deze wijze lid zijn van de Historische Kring Maarssen. Een keer met onze excursie meegaan of een paar keer een ledenavond bezoeken en u hebt het eruit. Afgezien daarvan steunt u met uw lidmaatschap het werk van de Kring. Maak dus uw partner die interesse heeft in onze activiteiten attent op dit goedkopere lidmaatschap.

Benno Visschedijk, voorzitter

Vereeniging tot Verzekering van het Duurzaam Voortbestaan van een Bewaerschool te Zuylen

Deel 3

Afb.1. Luchtfoto (KLM) van het Slot Zuylen met naaste omgeving (ca.1936). Werd in 1937 als prent-briefkaart met nieuwjaarswens door de toenmalige bewoner, Baron Van Tuyll van Zuylen, verzonden aan een Utrechtse relatie. Collectie J.H. Sagel

In de Nederlandse Staatscourant, nummer 132, van het jaar 1869 vinden we de 'Statuten der Vereeniging tot Verzekering van het Duurzaam Voortbestaan van een Bewaerschool te Zuylen'. De opvallendste zaken in de gepubliceerde artikelen betreffen de neutraliteit van de school. Zo is er sprake van '*.... stipte onthouding van al wat naar onderwijs of opleiding in eenige kerkleer zweemt of andersdenkenden aanstoot zou kunnen geven*'. En lezen we dat: '*De leeraars der gezindten, waartoe de kinderen behooren, die op de bewaerschool gaan, hebben ten alle tijde het regt de school te bezoeken*'. In de praktijk bleek dat er nogal eens naar deze artikelen moest worden verwezen. Ouderlingen en wethouders kregen eens per jaar de boeken ter inzage. Ook konden zij als plaatsvervanger in het bestuur worden benoemd indien de burgemeester of predikant hun statutair toegewezen functie niet wilden vervullen. Het bestuur werd verplicht een Huishoudelijk Reglement samen te stellen. De naam van de stichters werd daarin nog eens nadrukkelijk vermeld, alsmede de door '*zijn Majesteit op het Loo, d.d. 14 mei 1869*' verleende rechtspersoonlijkheid.

Het beheer van de geldmiddelen en het onderhoud van het gebouw werd toevertrouwd aan de penningmeester, de burgemeester van Zuilen.

Vaak was dat een lid van de familie van Tuyll van Serooskerken. De penningmeesters hielden de koorden van de beurs stevig in handen. Uit eigen

middelen werden kastekorten aangevuld. Toen Zuilen in januari 1954 als gemeente werd opgeheven kwam een deel, te weten Oud-Zuilen, bij de gemeente Maarssen. De burgemeester van Maarssen werd toen penningmeester van de 'Vereeniging'. Zo hebben burgemeester H.J. de Ruiter, wethouder Kersbergen en tenslotte burgemeester Q. Waverijn deze functie bekleed. In 1869 was het onderwijs 'zo mogelijk kosteloos'. Op den duur bleek dat echter niet houdbaar. Naast het 'aanleeren en zingen van versjes en breien' (!), kregen de kleine kinderen ook ondericht in 'zindelijkheid en vriendschappelijk verkeer'. De bezoldiging van de bestuurders werd nauwkeurig vastgelegd. Toen in 1965, na een lange onderbreking, weer werd begonnen met de school hebben de toenmalige bestuurders op voorstel van burgemeester De Ruiter, ten bate van de kas, grootmoedig afstand gedaan van hun bezoldiging (zijnde f 10,00 's jaars). Bij voorkeur moest een 'geëxamineerde' als leidster worden aangetrokken, hetgeen mede in verband met de financiële mogelijkheden lang niet altijd lukte. De predikant had het laatste woord bij de gang van zaken bij benoemingen. Daarom vroeg een van hen volgens de notulen van omstreeks 1876, hij wilde waarschijnlijk erg zeker zijn van zijn zaak, de drie echtgenotes van de bestuursleden de gegadigde voor een benoeming, die in Loenen a/d Vecht woonde, te bezoeken. In het koetsje van het kasteel, zo meldt het verslag, gingen de dames op pad langs de Vecht. Een prachtig plaatje, maar wat zal die arme sollicitante zijn geschrokken! De nieuwe 'maitres' zou gaan genieten:

- a. een jaarwedde van f 232,00 uit te keren in driemaandelijks termijnen
- b. vrije woning
- c. een bijdrage in de brandstof. Meestal in de vorm van een wagen(tje?) turf.
- d. Een bijdrage in het schoonmaken.

Over het laatste onderdeel van de bezoldiging ontstond wel eens onenigheid omdat men aannam dat de leidster de schoonmaak zelf moest doen of bekostigen. Bovendien mocht zij 'ten eigen voordeel onderwijs in het naaien en de vrouwelijke handwerken' geven. In de 'Instructie voor de onderwijzeres' werd de gegroeide situatie als volgt vastgesteld: 'Het naaionderricht wordt gegeven op maandag-, dinsdag-, donderdag- en vrijdagmiddag van 4 - 6 uur. Het schoolgeld (voor het naaionderwijs) bedraagt 10 - 25 cent per leerling per week.'

In onze tijd waarin we zo gemakkelijk kleren en dergelijke wegdoen, is nauwelijks te begrijpen hoe vroeger kleren en linnengoed eindeloos werden vermaakt en versteld. Volgens oudere inwoners had Zuilen een naam als naaischool. Zij vertelden ook, dat er van het kasteel geregeld een grote mand met verstelgoed kwam en ze die terugbrachten werd er een kwartje verloot en ze leerden ook doodshemden stikken, die mochten niet te groot worden.

De oude heer Delfgou, werknemer van de pannenfabriek, vertelde: 'Onze Christelijke Jonge Mannen Vereniging mocht van de baron, die op het Slot Zuylen (zie foto) woonde, in de bewaarschool vergaderen. De handwerkmeisjes hadden daar allen een kistje met schuifla voor hun spullen. Wij gingen voor de vergadering kikkers vangen in de slotgracht en stopten die in de kistjes van die meiden. Als ze om vier uur de laden opentrokken, klonk er een vreselijk gegil als die kikkers eruit sprongen. De juffrouw heeft erover bij de baron geklikt. Daar zwaaide toen wat'

De inventaris van de school

Bewaard gebleven is een uit 1875 stammende 'Inventaris compenteerende de Bewaarschool te Zuilen' opgemaakt in tegenwoordigheid der Commissie en onderwijzeres te Zuylen. De opvallendste zaken uit de inventaris zijn: 3 tafels met banken. (het betreft hier zespersoons banken. Maximaal konden 31 leerlingen een plaats vinden in het lokaal). 3 losse banken en 5 voetbankjes. Een filtreermachine bestaande uit bankje, emmer, pot, akker en overgiestest. Ofschool in het dorp zeker twee pompen waren geplaatst, werd toch deze filtreermachine nodig geacht. De akker diende om water uit de put of de pomp te halen. Zes blauwe Friesche handdoeken. Zes blikken bekertjes. Karnerveger, stoffer en blik. Een kachel met koolbak, haardstel en zinken plaat. De bovenpijp voor de voorkachel. Een telraam met stokje. Een 'blikkenhandenwaschbakje' (geschreven als één woord!). Twee tafels van Prinsen. (een leermiddel). Een ronde mahoniehouten klok. Een taboeret. Een stel schoolplaten voor het 'anschouwelijkheids-onderwijs'. Een springtouw. Honderd vlechtflaten en twee neteldoeksche gordijnen. Met het opklapbare orgeltje en de juf gezeten op de taboeret, de zang van de kinderen begeleidend, ontstaat een aardig beeld van het knusse schooltje. Wat daar dan – soms zelfs tweestemmig – ten gehore werd gebracht, komt in een volgende aflevering

Afbeelding eigendom van de auteur.

nog aan de orde.

Het schoolgebouw

Een duik in de notulen geeft aanwijzingen over de ontwikkeling van het gebouw: In 1872 verzoekt de 'maitres': *'Eene kast in het schoolgebouw tot bedstede te mogen inrichten'*. In 1874 is voor het eerst sprake van uitbreiding van het schoollokaal. In de loop van de jaren vinden kleine verbouwingen plaats, zo komen er een 'tochthok', een dakraam, een extra 'stilletje' en een kapstok. Maar ook een schutting (met de burens ontstond wel eens onenigheid) bleek noodzakelijk. Reparaties worden uitgevoerd aan goten en dakbedekking. Pas in 1902 werd er voor het eerst een grote verbouwing gepleegd. Het belendende huisje, in het bezit van de Heer van Zuylen, kon worden aangekocht voor f 650. Omdat het aantal leerlingen groeide was deze uitbreiding zeer gewenst! Maar de financiën! Het bestuur, erg zuinig van aard, wikte en woog, maar ging ten slotte toch akkoord met de volgende besomming:

Metselwerk f 147,-- door P.J. de Graaf
Timmerwerk f 128,74 door P.J. de Graaf
Schilderwerk f 73,-- door A. Smit

De tuin achter het aangekochte huisje stelde de Heer van Zuylen om niet beschikbaar. Zo ontstond er een royale speelplaats. Dominee Bartstra, de voorzitter in die tijd, wist ter financiering *'enige aardige giften in te zamelen'*. Het bestuur was erg tevreden dat de *'vergrooting der school'* eindelijk tot stand was gekomen.

De ontwikkeling der financiën

Het beginkapitaal ± f 19.000 à 2 % leverde de eerste 10 jaren steeds een batig saldo. Na 2 à 3 jaar was dat saldo voldoende om 'een stukje' aan te kopen. Bedoeld werd een aandeel van 100 gulden Nederlandse Werkelijke Schuld, soms 2 % soms 3% rente doende. Het salaris van de juffrouw werd slechts sporadisch aangepast. In 1899 bedraagt haar jaarwedde f 232 benevens f 8,-- 's jaars voor het aanschaffen van bezems, dwielen, etc. Vrije woning en vrije brandstof hoorden daarbij. Voor het schoonmaken was 15 gulden per jaar beschikbaar. Door de juf zelf uit te voeren of uit te besteden. Dat lukte soms ook nog voor dat bedrag. Eens werd er iemand benoemd, die aan het Bestuur verzocht haar ouders te mogen huisvesten in de woonruimte. Afhankelijk van het kinderaantal werden de twee huisjes als één schoollokaal, dan wel als

schoollokaal en woonruimte gebruikt. Het verzoek werd overigens toegestaan. Als de juffrouw de ruimte niet als woning wenste te gebruiken, zoals jufvrouw Moesker uit Maarssen, dan werd de ruimte verhuurd als woning en of vergaderruimte. Toen er echter een verzoek van een juffrouw binnenkwam om haar toekomstige man, na getrouwd te zijn, ook huisvesting te verlenen, was het bestuur verbolgen: dat kon niet bestaan! De juffrouw werd zonder meer te verstaan gegeven: 'De vrijerij' opgeven of ontslag aanvaarden! De juffrouw bleef nog een jaar, maar het jaar daarop werd ze, wegens voorgenomen huwelijk, eervol ontslagen. En was vervolgens iedereen tevreden? Enkele legaten en schenkingen ten spijt, waren de inkomsten niet voldoende om de school in stand te houden. Met name de burgemeesters van Zuilen hebben renteloze leningen verstrekt en geen rekeningen aangeboden voor geleverd werk of goederen. Zo werd bijvoorbeeld in 1918-1919 voor f 10 brandstof aan de bewaarschool geleverd. Hopelijk was dat geen strenge winter. In 1928 bedraagt het nadelig saldo f110,37 en daarna loopt het steeds verder op. Een legaat van f 150,-- 's jaars, afkomstig van Baronesse van Tuyll geboren Schimmelpenninck, brengt tijdelijk even uitkomst. Het salaris, exclusief de eerder genoemde emolumenten, wordt in 1937 opgetrokken tot f275 per jaar. In 1942 blijkt uit de stukken dat het dan is gegroeid tot f315, maar de vrije woning en brandstof zijn dan veel meer waard geworden. Penningmeester O. Norbruis, burgemeester van Zuilen (1933-1953), zegt in 1939 een gemeentelijke subsidie toe van f 100 à f 200 per jaar. Deze subsidie mag uitsluitend gebruikt worden om het salaris van de juffrouw te verhogen. Maar reeds een jaar later komt hij tot de conclusie dat men jaarlijks ca. f1000 tekort komt. Er wordt dan besloten de school (tijdelijk?) te sluiten en het startkapitaal, van nog steeds f19.000, renteloos uit te lenen aan een nog op te richten Stichting voor Kraamverzorging. Omdat die stichting niet van de grond kwam, bleef het kapitaal behouden. Het bezit groeide zelfs in alle stilte, omdat naast de rente van het kapitaal ook de huur van de twee huisjes (à f15 per maand) eraan werd toegevoegd.

(Wordt vervolgd!)

J. Dijk

Uit de oude schoenendoos (No. 10). Een schoolfoto van ruim tachtig jaar geleden

Sinds 1884 had Maarssen een R.K. jongensschool. Het schoolgebouw lag samen met de wat oudere R.K. meisjesschool op een afgesloten terrein, dat ooit behoorde bij het huis 'Hoornoord', nu restaurant 'De Nonnerie'. Nadat beide scholen niet meer gebruikt werden, is de meisjesschool afgebroken en bleef het gebouw van de jongensschool, wonder boven wonder, tot op heden gespaard. U vindt in dit gebouw tegenwoordig het jongerencentrum 'Haddekik' en kringloopwinkel 'De Sirkel'. Tijdens een jaarmarkt enige jaren terug is al eens geprobeerd via de bezoekers van de HKM-kraam gegevens over de personen op deze foto, die ons werd geschonken door mevrouw Van Veldhuizen, te achterhalen. Erg veel heeft dat toen niet opgeleverd. Dat is natuurlijk ook niet zo verwonderlijk omdat de kleine jongens van toen inmiddels erg oud of overleden zullen zijn. Toch wil de Historische Kring Maarssen graag de namen weten van deze, allen zo bijzonder serieus kijkende jongens, die waarschijnlijk voor de achtergevel van de aan de Achterdijk (thans Nassaustraat), gelegen hoofdonderwijzerswoning, op de foto gingen. De originele, sepia kleurige foto heeft een formaat van 87 x 137 mm en is in twee stukken gescheurd. Vermoedelijk is de foto omstreeks 1919 gemaakt door fotograaf E. Jacobs. Zijn stempel op de achterkant van de foto vermeldt naast zijn naam: 'Fotograaf, voorheen Amsterdam, thans Rotterdam, Bloemfonteinstraat 36'. Tot op heden zijn slechts van twee jongens en de meester namen genoemd. Maar of die juist zijn, is nog maar de vraag. Het betreft Reinier van Fulpen, staand in het midden van de laatste rij (helaas met de scheur over zijn gelaat) en in de rij voor hem zou de eerste jongen van links, de in 1911 geboren Maarssenbroeker, Maarten Breij zijn. De naam van de onderwijzer is wellicht Van Plateringen of Van Rateningen. Maar dat het om de R.K. Jongensschool in Maarssen gaat, is in ieder geval duidelijk te lezen op de lei die de twee voorste jongens vasthouden. Indien u verdere gegevens over de foto zou kunnen verstrekken, kunt u schrijven naar of contact opnemen met:

J.H. Sagel, V. Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, Tel: 561457, e-mail: jhsagel @ zonnet.nl

TOPKLASSE

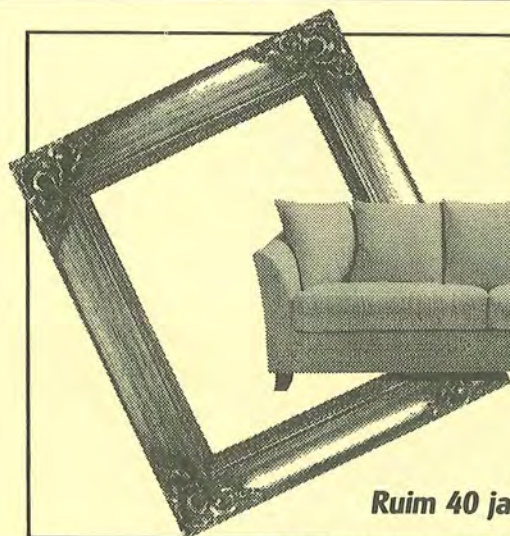

BRINKHOF AANNEMERS
Machinekade 6 Maarssen Tel. 561456

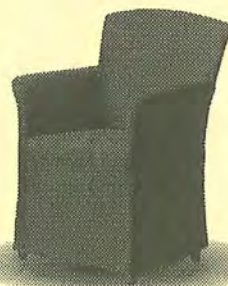
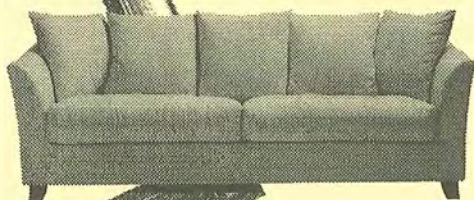
TOPKLASSE

SIERO SCHILDERS
Nassastraat 71 Maarssen Tel. 562310

WoonArt

Ruim 40 jaar in Maarssen!

WoonArt VAN WAAY - alles tussen vloer en plafond

Nassastraat 18 • Maarssen • Tel. 0346 - 561897 • Fax 0346 - 570097

TWEEWIELER-SPECIALIST

DE HAAN

VERKOOP EN REPARATIE TWEEWIELERS

ONDERDELEN EN ACCESSOIRES.

EIGEN REPARATIE-AFDELING

OPEN MA/T/M VRIJ. 8.00-12.30 / 13.30 - 18.00

VRIJDAG AVOND 19.00/21.00

ZATERDAG 8.00-16.30

WOENSDAG GESLOTEN.

**NASSAUSTRAT 105
3601 BD MAARSSSEN
0346-561615**

**BOUWBEDRIJF
DE JAGER**

**Bouwbedrijf De Jager
Tuinbouwweg 33
3602 AT Maarssen
Tel. 0346 - 552454
Auto 0653 - 442034
Fax 0346 - 551920**

- **Voor verbouwingen**
- **Aanbouwen**
- **Badkamers**
- **Keukens**
- **Div. onderhoudswerken**